

Te Èvaneria e te hiroà porotetani i teie mahana

E maha uiraa tei tāpaòhia mai, eiaha no te pāhono hope roa i te mau uiuira a te reira taeaè e te reira tuahine, ei haamanaòraa rā e no roto mai tātou i te tuatua (*histoire*) mitionare tei faanaho mai na i te tahī mau haereà faaroo i ò ai tātou i roto i te tuatua ètārētia maru-reforomātio-porotetani e maru-òitūmene. E nau uiraa atoà teie e tītau mai ra ia tātou ia faaitoito i te haapāpū i to tātou hiroà porotetani i teie mahana.

A tahī : O vai te Atua o te mau porotetani ? Te Atua ānei o Ietu Metia e aore ia te hoê o te mau atua o te mau tupuna ? A piti : Nā roto i to tātou iòa âpī *Ètārētia Porotetani Māòhi*, aita ānei tātou e haamoè nei i te Èvaneria ? A toru : Nā roto i te mau faaitoitoraa no te faaâpī i ta tātou mau faanahoraa ètārētia, te porotetani faahou ānei rā hoì tātou ? A maha : Aita ānei to tātou porotetaniraa e ta tātou mau haaporotetaniraa e turu nei, mā te ìte òre paha e aore ia mā te ôpu òre paha, i te tahī mau arataìraa vaamataèinaa e poritita ?

1. Eere o *Taaroa-Tumu-Nui* te Atua i porohia mai i te 5 no māti 1797 ra e te mau mitionare a te Pū Faatupuraa Parau no Ronetona mai ! Eere o Tuna tei pohe i nià i te tātauro, e eere hoì o Rua-Taata tei tiàfaahou mai ei Faaora e ei Fatu no te mau tamarii a te Metua o Ietu Metia. Eere na Tetunaè i tono i te mau àpotetoro nā te ao nei, e eere hoì na Vaitā i haaputu i te mau pāpāïraa o te Pipīria ei Faufaa Tahito e ei Faufaa Âpī. Eere na te marae i faaue mai i te pāpetitoraa e te ôroà a te Fatu, e eere hoì no te marae i ètārētiahia ai tātou e i ò ai tātou i roto i te tiaìturu o te Pâtireia. Ei haapotoraa, te vai ra te faufaa o te hiroà tupuna a/o te Porinetia/Māòhi, eiaha rā te reira ia ânoìhia e eiaha ia faataaê-roa-hia e te faaroo èvaneria : ia tauturu rā te reira ia tātou i te aò e te ora i te Èvaneria ia au i to tātou mau hiroà rau i teie mahana.

2. I roto i ta tātou rohi-hua-raa no te iho e te hiroà māòhi i rotopū i te rauraa o te iho e te hiroà o te mau taamotu e te rahiraa o te iho e te hiroà io tātou nei, te hinaaro atoà nei tātou e haapāpū faahou i te papa o to tātou hiroà porotetani. Teie nei rā, ia òre anaè tātou e taa faahou e *na vai e no vai te Èvaneria*, e *o vai e aha te Èvaneria*, e riro to tātou porotetaniraa i te arataì ia tātou i roto i te haapaeraa i te Parau Âpī Òaða a te Atua, e te reira no te niu i to tātou porotetaniraa i nià i to e ta tātou iho parau. E inaha hoì e uiuira maru-reforomātio-porotetani teie tei tītau mai ia tātou e faiho e e faahiroà.

3. I te mea e te faaâpī nei tātou i to tātou oraraa ètārētia ia au i to tātou tuatua no teie ànotau, e tāpaò ia e te ora nei tātou ei mata-ara no te Fatu i mua i to na nūnaa e no to na nūnaa i mua i te Fatu. Haamanaò rā tātou, te porotetaniraa, eere noa ia i te pātoìraa e te tāhitiraa i te mau peu e mau òhipa tià òre. Te porotetaniraa, o te faahoi-faahou-raa ia, nā mua roa, ia tātou i roto i te parau no te *faaoraraa mā te faaore anaè*. Te tahī tītauraa i te porotetani i teie mahana : te ìmiraa e te ìtearaa, te faaturaraa e te aroharaa i te ôtahiraa o te taata nei e te âmuitahiraa o te huifaaroo, e ia vai ã ta tātou EPM i roto i te hoëraa e te òitūmeneraa marumetia.

4. Io tātou nei, e i te mau vāhi atoà e orahia ra e te tahī âmuitahiraa ètārētia, eita te aðraa i te Èvaneria e tāhana noa i te oraraa vaamataèinaa e poritita : te vai ra te mau tāuiraa e mau faatāuiraa manaò-òre-hia e te hoê Ètārētia, e te vai atoà ra te mau onoraa e faaonoraa no roto mai i te tahī mau haapiiraa a te tahī Ètārētia. E mai te reira atoà i te pae no te vaamataèinaa e te poritita : te vai atoà ra te hinaaro e òhipa e faaòhipa i te hoê e aore ia te tahī mau Ètārētia e mau haapaðraa (*religions*) no ta rātou mau ôpuaraa ei ora no te nūnaa. I ô nei, te tahī uiraa e pātōtō tāmau mai ra i mua i to tātou ùputa porotetani, e a taa noa atu ai ta tātou mau pāhonoraa i nā matahiti i maìri : e aha ta te mau porotetani parau e paraura no te tiàmāraa o Porinetia ei Māòhi Nui ānei e aore ia ei Tahiti Nui ānei e aore rā ei nūnaa Porinetia māòhi ānei, etv, e inaha noa atu, ei faatereraa hau ôtōnōmī ānei, e inaha noa atu ã hoì, ei faanahoraa âpī roa atu ?

No te tahī mau manaò hohonu atu ã, a taiò atu i te mau feruriraa e tāuàparaura i muri nei : Tomite Faaineineraa Tāmau a te EPM, *Te Ètārētia Porotetani Māòhi i te EPM/Tuhaa 1* (2006) ; *Te Ètārētia Porotetani Māòhi i te EPM/Tuhaa 6* (2006) ; *Te Ètārētia Porotetani Māòhi i te EPM/Tuhaa 3* (2007) ; Vairea Teururà (Terorotua), *Te ora : parau e paraura, pāpāì e pāpāïraa*, Pū-ìte parauatua, APOH, 2007.